

«ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΣΧΟΛΕΙΟ»

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

Σχολικός Σύμβουλος
41ης Περ. Δημ. Εκπ/σης Αττικής

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ

Αρχικά το ΥΠΕΠΘ σχεδίασε το Ολοήμερο Σχολείο για να εξυπηρετήσει υψηλούς σκοπούς που διαμορφώνουν συνθήκες ανοιχτού παιδαγωγικού περιβάλλοντος και ελκυστικότερης μάθησης, έχοντας έντονο εκπαιδευτικό και κοινωνικό περιεχόμενο, υψηλούς παιδαγωγικούς στόχους και αναδεικνύοντας το δημόσιο χαρακτήρα του Σχολείου.

1. Ιστορικό ίδρυσης - Σημερινή Πραγματικότητα

Η όλη σύλληψη του θεσμού του Ολοήμερου Σχολείου προέκυψε απ' την απαίτηση των γονέων. Η δομή της πυρηνικής οικογένειας άλλαξε και μειώθηκε το πλήθος των μελών της. Η ανάγκη για βελτίωση του εισοδήματος της οικογένειας, αλλά και η χειραφέτηση των γυναικών, τις οδήγησαν στην έξοδο στην αγορά εργασίας.

Οι πρώτες μορφές Ο.Σ. ήδη από το 1987 ήταν:

α) Τα Προγράμματα Δημιουργικής Απασχόλησης Μαθητών Εργαζόμενων Γονέων και β) Η Δημιουργική Απασχόληση μαθητών με εκπ/κούς που προσλαμβάνονταν και πληρώνονταν από τους γονείς ή από τους Δήμους.

Εκείνο το χρονικό διάστημα τα Ιδιωτικά Σχολεία πέτυχαν αύξηση του αριθμού των μαθητών και μεταξύ οικογενειών με μέτριο εισόδημα, επειδή εξασφάλιζαν ευρύτερο χρόνο παραμονής των παιδιών στο σχολείο.

Το Ο.Σ. θεσμοθετήθηκε με το νόμο 2525/97 (ΦΕΚ 188, τ.Α).

Τα πρώτα Ο.Σ. με τη θεσμοθετημένη μορφή λειτούργησαν από το 1998 ως το 2002 σε δύο μορφές:

1) 28 Πιλοτικά σχολεία υποχρεωτικής φοίτησης για όλους τους μαθητές, σε όλη την Ελλάδα, τα οποία συνεχίζουν να λειτουργούν και σήμερα ως Πειραματικά. Τα συμπεράσματα που προέκυψαν απ' την πιλοτική εφαρμογή επεκτάθηκαν στη σημερινή γενίκευση του θεσμού του Ολοήμερου.

2) Λειτούργησαν τμήματα «Διευρυμένου Ωραρίου», στα οποία είχαν δικαίωμα φοίτησης μόνο τα παιδιά που και οι δυο γονείς τους ήταν εργαζόμενοι. Αυτά τα τμήματα εξυπηρετούσαν μόνο τον κοινωνικό σκοπό του Ο.Σ. και δεν είχαν κανένα εκπαιδευτικό περιεχόμενο. Ο δάσκαλος ήταν υπεύθυνος για τη φύλαξη κυρίως των παιδιών, μέχρι να σχολάσουν οι γονείς τους και να μπορούν να τα πάρουν.

Κατά το 2005 το πρόγραμμα του Ο.Σ. εφαρμόστηκε στη χώρα μας σε 4.083 Σχολικές Μονάδες, σε 150.000 μαθητές, επί συνόλου 640.000 της Α/θμιας Εκπ/σης, δηλαδή σε ποσοστό μαθητών 23,43%.

2. Αναγκαίες προϋποθέσεις επιτυχούς λειτουργίας

Αρχικά η επιτυχής εφαρμογή είχε ως προϋπόθεση την υποχρεωτική λήξη των μαθημάτων στις 4:15 μ.μ. γιατί διαφορετικά υπήρχε αδυναμία εφαρμογής του προγράμματος.

Επίσης αναγκαίες προϋποθέσεις επιτυχούς λειτουργίας του θεσμού του Ο.Σ. είναι:

1) Η κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή: Απαιτείται τουλάχιστον η διαμόρφωση ενός χώρου σε αίθουσα σίτισης-εστίασης με κατάλληλο εξοπλισμό. Ο εξοπλισμός και οι πρόσθετοι χώροι συχνά δεν επαρκούν. Σε ειδικούς χώρους πρέπει να γίνεται η λήψη του γεύματος, που ετοιμάζουν οι γονείς, όπου τα παιδιά εξοικειώνονται στην κοινή εστίαση, στην ανάπτυξη πρωτοβουλιών, στην αυτενέργεια και στη δημιουργία αισθημάτων αυτοτέλειας και αυτάρκειας. Στην πρώτη φάση που το Σχολείο λειτουργεί ως Ολοήμερο συνεργάζεται με τις Σχολικές Επιτροπές και την Τοπική Αυτοδιοίκηση σε θέματα υποδομών μέσω χρηματοδότησης (3.000 Ευρώ) για την προμήθεια του απαραίτητου εξοπλισμού και τη δημιουργία κατάλληλων χώρων για άνετη και ευχάριστη διαμονή των παιδιών στο Ο.Σ. (ψυγείο, φούρνος, ειδικά τραπέζοκαθίσματα, γωνιές ξεκούρασης, υλικό

μάθησης και δημιουργικών δραστηριοτήτων). Όμως κοινή είναι η διαπίστωση ότι συχνά η χρηματοδότηση δεν είναι αρκετή και χρειάζεται περαιτέρω οικονομική ενίσχυση και εξεύρεση πρόσθετων αιθουσών.

2) Το εξειδικευμένο προσωπικό: Οι υπεύθυνοι δάσκαλοι και οι εκπ/κοί ειδικοτήτων πρέπει να επαρκούν στον αριθμό για την κάλυψη των αναγκών και να τοποθετούνται εγκαίρως στη θέση τους, ήδη από την έναρξη της σχολικής χρονιάς. Απαιτείται όλοι να διαθέτουν επιστημονική συγκρότηση, αλλά και παιδαγωγική ευαισθησία.

3) Ένα ελκυστικό πρόγραμμα δραστηριοτήτων: Το Ο.Σ. πρέπει να αξιοποιεί ποικιλία εναλλακτικών διδακτικών προσεγγίσεων κυρίως βιωματικής μορφής.

Για να είναι ευχάριστο το πρόγραμμα και να μην καταπονούνται οι μαθητές, αφού οπωσδήποτε μετά το μεσημεριανό φαγητό η κόπωση είναι εμφανής, οι απογευματινές διδακτικές ώρες έχουν μικρή διάρκεια (35') λεπτών και το πρόγραμμα είναι πιο ευχάριστο χωρίς βαθμολογία.

Προβλέπεται ελαφρύ γεύμα, που την προηγούμενη μέρα προετοιμάζεται από τους γονείς και ζεσταίνεται και σερβίρεται στο σχολείο.

Το Ολοήμερο Σχολείο, στο απογευματινό του ωράριο έχει την ίδια ακριβώς αξία και βαρύτητα με το πρωινό του ωράριο. Όπως σέβονται οι γονείς και τα παιδιά τους κανόνες λειτουργίας του πρωινού ωραρίου, έτσι πρέπει να σέβονται και τους κανόνες λειτουργίας του απογευματινού ωραρίου. Ο δάσκαλος του Ολοήμερου έχει το ίδιο κύρος με αυτούς του πρωινού ωραρίου και θα πρέπει εξίσου να συνεργάζονται γονείς και μαθητές μαζί του.

4) Τέλος, απολύτως αναγκαία προϋπόθεση επιτυχούς λειτουργίας του Ο.Σ. είναι η συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων παραγόντων: των Σχολικών Συμβούλων, των Δ/ντών Π.Ε., των Δ/ντών και Υποδ/ντών των Σχολείων, των Υπευθύνων-δασκάλων, των εκπ/κών ειδικοτήτων, των γονέων και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

3. Αναγκαιότητα - Σκοπός και Περιεχόμενο

Οι κοινωνικές συνθήκες με την έξοδο της γυναίκας στην αγορά εργασίας, οι πολυπολιτισμικές αλλαγές στην ελληνική κοινωνία, η ανάγκη ανάδειξης πολυδύναμων κέντρων στην ύπαιθρο, αλλά και παιδαγωγικοί λόγοι όπως η προσθήκη νέων γνωστικών αντικειμένων, η προετοιμασία των μαθημάτων της επόμενης ημέρας, η αντισταθμιστική αγωγή, η ενισχυτική διδ/λία και η αξιοποίηση των τοπικών ιδιαιτεροτήτων οδηγούν στην ενίσχυση και στη συνεχή ενδυνάμωση του Ο.Σ.

Το **Ολοήμερο Σχολείο** έχει έντονο **κοινωνικό** και **εκπαιδευτικό** περιεχόμενο.

Ο κοινωνικός σκοπός του Ο.Σ. προσδιορίζεται από την ενίσχυση του ρόλου της μέριμνας από την πολιτεία, ιδιαίτερα:

Για τους εργαζόμενους γονείς, τα παιδιά διαζευγμένων γονέων, τις μονογονεϊκές οικογένειες, την προώθηση της κοινωνικής ζωής, τον εναρμονισμό της εργασιακής-οικογενειακής ζωής.

Το Ο.Σ. εξυπηρετεί και **παιδαγωγικούς στόχους**, όπως:

- Η αξιοποίηση του **απογευματινού** χρόνου και
- Η **υποστηρικτική** βοήθεια στην **Ελληνική Γλώσσα** και **στα Μαθηματικά**,

όπου προβλέπεται η στελέχωση του Ολοήμερου Σχολείου με το δάσκαλο του τμήματος. Στα γραπτά τους τουλάχιστον στη γλώσσα και στα μαθηματικά τα παιδιά επιστρέφουν στο σπίτι, διαβασμένα και με γραμμένα τα καθήκοντά τους.

Το **Ολοήμερο Σχολείο** αξιοποιεί τις δυνατότητες που παρέχει ο επιπλέον χρόνος για:

- **Εμπέδωση των γνώσεων** και δεξιοτήτων του πρωινού προγράμματος.

Η **εμπέδωση** επιτυγχάνεται με την **προετοιμασία** των εργασιών που ανατέθηκαν στους μαθητές στα μαθήματα του πρωινού προγράμματος και με **επιπλέον εργασίες**, οι οποίες αποβλέπουν να καλύψουν ελλείψεις των μαθητών στη **Γλώσσα** και τα **Μαθηματικά**. Σκοπός του δασκάλου είναι να ενθαρρύνει τα παιδιά να αναζητούν τα ίδια λύσεις, να κατασκευάζουν τις δικές τους στρατηγικές, «μαθαίνοντας πώς να μαθαίνουν» μέσα από μεταγνωστικές διαδικασίες. Ο δάσκαλος επιλύει απορίες και δίνει γενικές κατευθύνσεις, δεν λύνει ο ίδιος τα προβλήματα στον πίνακα δίνοντας έτοιμες λύσεις.

- **Εμπλουτισμό του προγράμματος**, ο οποίος επιτυγχάνεται με τη διδασκαλία **επιπρόσθετων μαθημάτων** και **δημιουργικών δραστηριοτήτων**.

Το Ο.Σ. αξιοποιεί ποικιλία εναλλακτικών διδακτικών προσεγγίσεων κυρίως βιωματικής μορφής. Ο μαθητής συμμετέχει αβίαστα και ευχάριστα σε ένα περιβάλλον δεκτικό για την ανάπτυξη των ιδιαίτερων ικανοτήτων του.

Αρχικός στόχος της εφαρμογής του νέου θεσμού ήταν να μην χρειάζεται ο γονέας να πάρει το παιδί του απ' το σχολείο και να το πάει σε φροντιστήριο Αγγλικών, Χορού, Πληροφορικής, με κόστος σε χρόνο και χρήμα, αλλά όλες αυτές οι ανάγκες να καλύπτονται στο Ολοήμερο Σχολείο. Κοινή διαπίστωση είναι ότι απέχουμε ακόμη απ' την επίτευξη αυτού του στόχου, έχουν όμως γίνει κάποια βήματα. Χρειάζεται συνεχής προσπάθεια και βελτίωση του παρεχόμενου εκπ/κού έργου και κυρίως χρειάζεται πλήρης στελέχωση με όλες τις ειδικότητες, με την έναρξη κιόλας της σχολικής χρονιάς.

4. Εμπλουτισμός με επιπρόσθετες δραστηριότητες– Οι εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων

Πριν την ίδρυση των σχολείων ΕΑΕΠ, ο Εμπλουτισμός του Προγράμματος γινόταν μόνο στο Ολοήμερο, με εκπαιδευτικούς ειδικοτήτων και με επιπρόσθετα μαθήματα όπως: Ξένη Γλώσσα, Πληροφορική, Αθλητισμός, Χορός, Θεατρική Αγωγή, Μουσική, Εικαστικά.

Α' Η Αγγλική Γλώσσα στο Ολοήμερο Σχολείο

Η διδασκαλία του μαθήματος της Αγγλικής Γλώσσας στο απογευματινό ωράριο έχει σκοπό να συμβάλλει με περαιτέρω εξάσκηση:

- Στο τυπικό της γλώσσας(γραμματική, συντακτικό, λεξιλόγιο) με ασκήσεις εμπέδωσης πάνω σ' αυτά που παραδόθηκαν το πρωί κι όχι παράδοση νέων θεματικών ενοτήτων.
- Στην ανάπτυξη στρατηγικών επικοινωνίας και μάθησης και ιδιαίτερα της βασικής δεξιότητας του «μαθαίνω πώς να μαθαίνω», στη χρήση της κατάλληλης γλώσσας ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση.

Β' Ο Αθλητισμός στο Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο

Ο Αθλητισμός μέσα από τις ποικίλες κινητικές και αθλητικές δραστηριότητες έχει σκοπό να συμβάλλει στην:

- Ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων και φυσικών σωματικών ικανοτήτων (αντοχή, δύναμη, ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία).
- Εξασφάλιση και διατήρηση της υγείας και ευεξίας.
- Ανάπτυξη κοινωνικών, ψυχικών και ηθικών αρετών (αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή, θάρρος, τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη).

Όχι όμως παράδοση νέων δεξιοτήτων, π.χ. διδ/λία της ντρίμπλας στο μπάσκετ, αλλά εμπέδωση αυτών που διδάχτηκαν το πρωί. Με ευχάριστο τρόπο, όπως διάφορα παιχνίδια σκυταλοδρομίας, γυμνάζονται οι μαθητές χωρίς να καταπονούνται ιδιαίτερα, αφού ήδη είναι κουρασμένοι, αλλά και με γεμάτο στομάχι.

Γ' Η Πληροφορική στο Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο

Η ραγδαία εξέλιξη των **Τεχνολογιών της Πληροφορίας** και της **Επικοινωνίας (ΤΠΕ)**, που χαρακτηρίζει την εποχή μας, οδηγεί αναπόφευκτα στην αντίληψη ότι κάθε νέος πρέπει να αποκτήσει βασικές γνώσεις αλλά και δεξιότητες στη χρήση των τεχνολογιών αυτών, αλλά και μια συγκροτημένη και σφαιρική αντίληψη των βασικών λειτουργιών του υπολογιστή, αναπτύσσοντας παράλληλα ευρύτερες δεξιότητες κριτικής σκέψης, δεοντολογίας και κοινωνικής συμπεριφοράς.

Όπως γίνεται σαφές στην εγκύκλιο του ΥΠΕΠΘ για το Ο.Σ., την παιδαγωγική ευθύνη και για τους εκπ/κούς ειδικοτήτων, εκτός απ' τους δασκάλους του Ο.Σ., την έχει ο υπεύθυνος Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε. του αντίστοιχου σχολείου.

5. Προβλήματα

Προβλήματα που έχουν διαπιστωθεί από την εφαρμογή του Ο.Σ. πανελλαδικά:

1. Απ' τη στάση των γονέων: Αρχική δυσπιστία, αμφισβήτηση υποχρεωτικότητας ως προς την ώρα λήξης, έντονη και συνεχής εμπλοκή στη λειτουργία του σχολείου, ανησυχία για την επαρκή ικανοποίηση των αναγκών των παιδιών. Άδηλος φόβος των γονέων: Η απώλεια του ελέγχου των παιδιών. Η απάντηση σε αυτό το φόβο είναι ότι το Ο.Σ. δεν αντικαθιστά, αλλά συμπληρώνει την οικογένεια.

2. Αρμοδιότητας υπηρεσίας: Μη έγκαιρη κάλυψη θέσεων δασκάλων και εκπ/κών ειδικοτήτων, κτιριακά προβλήματα, χρηματοδότηση.

3. Προβλήματα που διαπιστώνουν οι εμπλεκόμενοι δάσκαλοι: Στενότητα χρόνου, αφού ο χρόνος δεν επαρκεί συχνά ούτε καν για την προετοιμασία των κατ' οίκον εργασιών στη γλώσσα και τα μαθηματικά, πόσο μάλιστα για εναλλακτικές δραστηριότητες βιωματικής μάθησης. Πολλά, διαφορετικά, μαθησιακά επίπεδα στην ευθύνη ενός μόνο δασκάλου με αποτέλεσμα να είναι δύσκολος ο συντονισμός της μελέτης. Οι μαθητές συχνά είναι κουρασμένοι και δεν είναι εύκολο να πειστούν να διεκπεραιώσουν τις γραπτές εργασίες τους. Υπάρχουν στιγμές που ο δάσκαλος ασχολείται με το ζέσταμα και το σερβίρισμα του φαγητού και αναγκάζεται να ασκήσει πλημμελή εποπτεία και επιτήρηση του συνόλου των μαθητών.

6. Διδακτικές Παιδαγωγικές Συνέπειες από την εφαρμογή του Ολοήμερου Σχολείου

6.1. Ανάγκη ενιαίας στάσης: Τα νέα δεδομένα όπως η εφαρμογή του Ο.Σ., η συνεπαγόμενη ανάγκη εξορθολογισμού της ποσότητας των κατ' οίκον εργασιών, δημιουργούν μια νέα πραγματικότητα. Για να αντιμετωπίσουμε αυτή τη νέα πραγματικότητα από κοινού, χρειάζεται ενιαία στάση στη διδακτική συμπεριφορά μας.

Κατ' αρχήν το ωράριο του Ο.Σ. Να ξεκαθαριστεί με σαφήνεια ότι η λήξη είναι στις 4:15 μ.μ. Οι δάσκαλοι του Ο.Σ. έρχονται στις 12:00 για να έχουν το χρόνο να συνεργαστούν με τους συναδέλφους τους της πρωινής ζώνης και να προετοιμάσουν πιθανόν, εργασίες που θα δώσουν οι ίδιοι αργότερα στα παιδιά.

6.2. Ανάγκη Συνεργασίας: Το βάρος κυρίως πέφτει στη συνεργασία των δασκάλων πρωινής και απογευματινής ζώνης. Ο δάσκαλος της απογευματινής ζώνης, όταν έχει γύρω στα 25 παιδιά, δύο, τριών και συχνά έξι διαφορετικών τάξεων-επιπέδων, είναι πολύ δύσκολο να δουλέψει εξατομικευμένα και να διαγνώσει πού υστερεί ο κάθε μαθητής. Γι' αυτό πρέπει να ενημερώνεται από τους δασκάλους της πρωινής ζώνης για τις τυχόν ιδιαιτερότητες ή μαθησιακές δυσκολίες των μαθητών τους. Το ίδιο ισχύει και για τις ειδικότητες ακόμα, ο Γυμναστής και ο καθηγητής Αγγλικών της πρωινής ζώνης να ενημερώνει τους συναδέλφους αντίστοιχων ειδικοτήτων της απογευματινής ζώνης, όταν δεν συμπίπτει να είναι οι ίδιοι πρωί-απόγευμα.(π.χ. ο Μιχαλάκης έχει μεγάλο πρόβλημα στα Μαθηματικά ή δεν μπορεί να παρακολουθεί το Μ.Ο. της τάξης του, ο πρωινός δάσκαλος πρέπει να ενημερώσει το δάσκαλο του Ο.Σ. για εξατομικευμένη βοήθεια. Ή μια μητέρα έχει φέρει χαρτί από γιατρό ότι το παιδί για λόγους υγείας δεν πρέπει να κουράζεται στη Γυμναστική).

Επίσης είπαμε και παλαιότερα ότι ο δάσκαλος του Ο.Σ. έχει αρκετά δύσκολο έργο να επιτελέσει, γι' αυτό προτιμότερο είναι να έχει αρκετή διδακτική εμπειρία και ιδιαίτερα ενεργό διάθεση για δουλειά. Όσο όμως μεγάλη εμπειρία και αν έχει, που συχνά συμβαίνει να μην έχει καθόλου και να είναι αναπληρωτής ή νεοδιόριστος, είναι δύσκολο, όπως στο 1/θέσιο ή 2/θέσιο, να γνωρίζει καλά την ύλη και των έξι τάξεων για να βοηθά επαρκώς στις εργασίες τους τα παιδιά. Γι' αυτό χρειάζεται καλή προετοιμασία και ενημέρωση απ' τους δασκάλους της πρωινής ζώνης, για τους στόχους των εργασιών που βάζουν, τις απαιτήσεις τους και τα αποτελέσματα που επιδιώκουν.

Προκύπτει επίσης στα πολυθέσια σχολεία επιτακτική η ανάγκη, όταν υπάρχουν στην ίδια τάξη 2 τμήματα να συμβαδίζουν στην ύλη και να βρίσκονται στην ίδια διδακτική ενότητα, ώστε να διευκολύνεται το έργο της Μελέτης στο Ο.Σ.

6.3. Διδακτικά καθήκοντα των δασκάλων του Ολοήμερου Σχολείου: Ποια είναι τα αναμενόμενα αποτελέσματα απ' το καθημερινό έργο των δασκάλων του Ο.Σ.; Σύμφωνα με τις σχετικές γραπτές και προφορικές οδηγίες που έχουμε για το Ο.Σ. στόχος των δασκάλων στο Ο.Σ. είναι η εμπέδωση των γνωστικών αντικειμένων κυρίως στα Μαθηματικά και στη Γλώσσα που διδάχθηκαν τα παιδιά στην πρωινή ζώνη και η εκτέλεση τουλάχιστον των γραπτών εργασιών στο σχολείο. Η επίτευξη αυτών των στόχων είναι αναγκαία συνθήκη και απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία γενικότερα του θεσμού του Ο.Σ. Αν οι μαθητές δεν τελειώνουν τις γραπτές κατ' οίκον εργασίες τους στο σχολείο και φεύγοντας στις 4:00 μ.μ. εμφανώς κουρασμένοι, πηγαίνουν στο σπίτι για να συνεχίσουν εκεί, με τη βοήθεια των γονέων τους, τότε ακυρώνονται στην πράξη τα υποσχόμενα αντισταθμιστικά-κοινωνικά οφέλη του Ο.Σ. και την επόμενη σχολική χρονιά να είμαστε σίγουροι ότι οι ίδιοι οι γονείς θα ξεγράψουν τα παιδιά τους απ' το Ο.Σ. Ελάχιστος λοιπόν

στόχος, η ολοκλήρωση των γραπτών εργασιών. Αν επαρκεί ο χρόνος φυσικά θα τον εκμεταλλευτούμε προς περαιτέρω όφελος της μελέτης των παιδιών. Μπορούμε να τα βοηθήσουμε να εξασκηθούν στην ανάγνωση, να μάθουν καλά την ορθογραφία της άλλης μέρας, να τα βοηθήσουμε να μάθουν τα μαθήματα της Ιστορίας, της Γεωγραφίας, της Φυσικής κ.λ.π.

Βασικό μέλημα λοιπόν είναι η Προετοιμασία των γραπτών εργασιών. Όμως στο αρχικό παιδαγωγικό όραμα της ίδρυσης του Ο.Σ. το έργο του δασκάλου δεν τελειώνει με τη Μελέτη. Η χρήση ποικιλίας εναλλακτικών διδακτικών προσεγγίσεων κυρίως βιωματικής μορφής, όπως η μέθοδος Project, θα βοηθήσει μέσα σ' ένα χαλαρό, παιδαγωγικό περιβάλλον χωρίς το άγχος της βαθμολογίας, να συμμετέχει αβίαστα ο μαθητής, ώστε ν' αναπτύξει τις ιδιαίτερες ικανότητές του. Με διάφορα Projects μπορεί να επιτευχθεί το «άνοιγμα του Σχολείου στην Κοινωνία», η επαφή των μαθητών με επιχειρήσεις και προϊόντα του τόπου τους. Εδώ είναι η κύρια δυσκολία και το μεγάλο στοίχημα. Απ' τη μια, οι «θεωρητικοί» που αναφέρονται στο Ολοήμερο, μιλούν για «αποσχολαιοποίηση» του προγράμματος του Ο.Σ. και την εξέλιξη του θεσμού σ' ένα σύγχρονο, καινοτόμο, παιδαγωγικό περιβάλλον. Απ' την άλλη, η Προετοιμασία των γραπτών εργασιών, είναι απαραίτητη προϋπόθεση της ύπαρξης του Ο.Σ. και οι δάσκαλοι ήδη παραπονούνται ότι ο χρόνος για Μελέτη δεν επαρκεί και πρέπει ν' αυξηθεί. Πρέπει να βρεθεί η χρυσή ισορροπία, ώστε και οι κατ' οίκον εργασίες να γίνονται, αλλά και εναλλακτικές ευχάριστες, διδακτικές προσεγγίσεις να μην εκλείπουν από το πρόγραμμα, λόγω στενότητας χρόνου.

6.4. Συνέπειες για τους δασκάλους της πρωινής ζώνης-Κατ' οίκον εργασίες: Με την εφαρμογή του θεσμού του Ο.Σ. αυτό που πρέπει να αλλάξει στο έργο των δασκάλων της πρωινής ζώνης είναι να αυξηθεί ο ποιοτικός έλεγχος και ο εξορθολογισμός της ποσότητας στις κατ' οίκον εργασίες που δίνουν. Όλοι οι μαθητές μιας τάξης δεν παρακολουθούν το Ο.Σ. Μπορούμε να δίνουμε διαφορετικές ασκήσεις στους μεν και διαφορετικές στους δε; Ασφαλώς ΟΧΙ. Οι εργασίες θα πρέπει να είναι κοινές για τα παιδιά που πάνε ή που δεν πάνε στο Ο.Σ. Στο Ο.Σ. όμως είναι δεδομένη η στενότητα χρόνου για τη μελέτη των μαθητών. Αναλογεί περίπου σε 35 λεπτά για τη γλώσσα και σε 35 λεπτά για τα Μαθηματικά κι αυτός ο χρόνος μοιράζεται στα τμήματα που βρίσκονται σε συνδιδασκαλία. Επομένως είναι ανάγκη, μερικές κακές συνήθειες του παρελθόντος να περιοριστούν. Όχι πολλές φωτοτυπίες για το σπίτι. Να μη δίνουμε εργασίες χωρίς να έχουν τίποτα παραπάνω να προσφέρουν στους μαθητές, απ' τις εργασίες του βιβλίου τους. Έμφαση στην ποιότητα. Δίνουμε για το σπίτι τις απολύτως αναγκαίες εργασίες.

Πώς τις δίνουμε όμως; Καταρχήν μόλις δώσουμε το πρωί κάποια εργασία, διαβάζουμε με τα παιδιά καλά την εκφώνησή της για να διευκρινισθούν οι δυσκολίες. 1) Πρέπει φεύγοντας απ' την πρωινή ζώνη για να πάνε στην απογευματινή ή στο σπίτι τους, μ' ένα πάκο εργασίες, να έχουν σαφώς καταλάβει τι τους ζητάμε να κάνουν στην καθεμία. 2) Ποτέ δε ζητάμε πράγματα που δεν έχουμε διδάξει και που δεν έχουμε δείξει οι ίδιοι στα παιδιά πώς θα τα κάνουν. Π.χ. δε ζητάμε απ' τα παιδιά να γράψουν περίληψη μαθήματος το απόγευμα (μια εργασία παραγωγής γραπτού λόγου, ιδιαίτερα πολύπλοκη και σύνθετη) αν δεν τους αν δεν έχουμε κάνει μαζί τους την περίληψη υποδειγματικά. Μιλήσαμε για έμφαση στην ποιότητα κι όχι στην ποσότητα εργασιών, όμως ο χρόνος εκτέλεσης μιας άσκησης είναι συνάρτηση όχι μόνο της ποσότητας, αλλά και της δυσκολίας της άσκησης π.χ. οι μαθητές σε εργασία τους έκλιναν ουσιαστικά 2 σελίδες μέσα σε 10 λεπτά γιατί τους δίνονταν τα υποδείγματα και ήξεραν τι να κάνουν, ενώ για να βγάλουν περίληψη από ένα μάθημα στο Ανθολόγιο δεν τους έφτασε ούτε η μισή ώρα γιατί δεν ήξεραν πώς να την κάνουν.

Χρειάζεται προσοχή στις υπερβολές. Όταν μιλάμε για εξορθολογισμό της ποσότητας κι έμφαση στην ποιότητα δεν σημαίνει ότι θα σταματήσουμε να έχουμε απαιτήσεις απ' τους μαθητές και δεν θα βάζουμε καμία εργασία. Πρέπει κι εδώ να βρούμε τη χρυσή τομή, ώστε και ποιοτικές εργασίες να δίνουμε και αυτές, οι μαθητές να προλαβαίνουν να τις εκτελούν στο Ο.Σ. με τους δασκάλους τους.

7. Η Προαιρετική Συμμετοχή ως Δείκτης Αξιολόγησης

Όλοι πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι ο βαθμός προαιρετικής συμμετοχής των παιδιών στο Ο.Σ. είναι ο καλύτερος αξιολογητής του θεσμού. Αρχικά υπήρχε αυξανόμενη ζήτηση από γονείς και μαθητές, η οποία έπειτα σταθεροποιήθηκε και έδινε θετικά μηνύματα για την ευρεία αποδοχή του θεσμού. Στόχος μας είναι να επιλέγουν γονείς και μαθητές το Ο.Σ. και για το εκπαιδευτικό του

περιεχόμενο και ρόλο και όχι μόνο για το κοινωνικό. Το Ο.Σ. πλέον αποτελεί μια εκπαιδευτική πραγματικότητα. Ας το βοηθήσουμε όλοι, πολιτεία και εκπ/κοί, ώστε να ξεπεραστούν τα όποια προβλήματα λειτουργίας του και να βελτιωθεί το παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο του.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

1. Ανδρέου Α., «Ολοήμερα Δημοτικά Σχολεία», Θεσσαλονίκη 2003.
2. Γιαννάκος Ι., «Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο: Αναγκαιότητα-Λειτουργία-Στόχοι-Αποτελέσματα», Κεντρικό Επιμορφωτικό Σεμινάριο Στελεχών της Εκπαίδευσης της Δ/σης Σπουδών Π.Ε. - ΥΠΕΠΘ, Αθήνα 8/3/2005.
3. Γούπος Θ., «Το Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο σήμερα», Κεντρικό Επιμορφωτικό Σεμινάριο Στελεχών της Εκπαίδευσης της Δ/σης Σπουδών Π.Ε. - ΥΠΕΠΘ, Αθήνα 8/3/2005.
4. Εγκύκλιος Δ/σης Σπουδών Π.Ε. - Τμήμα Α΄ - ΥΠΕΠΘ: Φ.50.4/163/87915/Γ1/ 1-9-2004, Θέμα: «Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο».
5. Εγκύκλιος Δ/σης Σπουδών Π.Ε. - Τμήμα Α΄ - ΥΠΕΠΘ: Φ.12/428/85241/Γ1/ 18-8-2003, Θέμα: «Κατ' οίκον εργασίες».
6. Ζαμπεθάνη Β., «Ολοήμερα Τμήματα Σχολείων: Η περίπτωση της Στερεάς Ελλάδας», Κεντρικό Επιμορφωτικό Σεμινάριο Στελεχών της Εκπαίδευσης της Δ/σης Σπουδών Π.Ε. - ΥΠΕΠΘ, Αθήνα 8/3/2005.
7. Ηλιάς Μ., «Το Ολοήμερο Σχολείο απέναντι στο εκπαιδευτικό σύστημα», Τα Εκπαιδευτικά σ.63-64, 139-141, 2002.
8. Κοντάκος Α., «Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο: Η τελευταία μεγάλη ευκαιρία», Κεντρικό Επιμορφωτικό Σεμινάριο Στελεχών της Εκπαίδευσης της Δ/σης Σπουδών Π.Ε. - ΥΠΕΠΘ, Αθήνα 8/3/2005.
9. Μήνας Α., «Ολοήμερο Σχολείο: Η πρακτική εφαρμογή του θεσμού», Κεντρικό Επιμορφωτικό Σεμινάριο Στελεχών της Εκπαίδευσης της Δ/σης Σπουδών Π.Ε. - ΥΠΕΠΘ, Αθήνα 8/3/2005.
10. Μπάκας Θ., «Ο πολλαπλός ρόλος του δασκάλου στο Ολοήμερο Σχολείο», Κεντρικό Επιμορφωτικό Σεμινάριο Στελεχών της Εκπαίδευσης της Δ/σης Σπουδών Π.Ε. - ΥΠΕΠΘ, Αθήνα 8/3/2005.
11. Μπερερής Π., «Διαπολιτισμική Αγωγή και Ολοήμερο Σχολείο», Κεντρικό Επιμορφωτικό Σεμινάριο Στελεχών της Εκπαίδευσης της Δ/σης Σπουδών Π.Ε. - ΥΠΕΠΘ, Αθήνα 8/3/2005.
12. Παπαγρηγορίου Ι., «Κατ' οίκον εργασίες», Σεμινάριο Στελεχών της Εκπαίδευσης για το Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο, Δ/ση Σπουδών Π.Ε. - ΥΠΕΠΘ, Αθήνα 8-9/4/2003.
13. Παπαπέτρου Μ. - Σουσαμίδου - Καραμπέρη Αικ., «Ολοήμερο Σχολείο», Θεσσαλονίκη 2004.
14. Παπάς Α., «Οι διαπροσωπικές σχέσεις στο Ολοήμερο Σχολείο», Σεμινάριο Στελεχών της Εκπαίδευσης για το Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο, Δ/ση Σπουδών Π.Ε. - ΥΠΕΠΘ, Αθήνα 8-9/4/2003.
15. Πυργιωτάκης Ι., «Ολοήμερο Σχολείο-Λειτουργία και προοπτικές», έκδοση ΟΕΔΒ, ΥΠΕΠΘ-Π.Ι., Αθήνα 2002.
16. Ρούγγος Δ., «Ολοήμερα Σχολεία: Η περίπτωση του Βορείου Αιγαίου», Κεντρικό Επιμορφωτικό Σεμινάριο Στελεχών της Εκπαίδευσης της Δ/σης Σπουδών Π.Ε. - ΥΠΕΠΘ, Αθήνα 8/3/2005.
17. Σιμένη Α.Π. & Μπάκας Ν., «Το ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο», Τα Εκπαιδευτικά σ.61-62, 179-192, 2001.